

ותן חלקנו בתורתך

מאת כ"ק האדמו"ר מרחלין שליט"א

נקודות למחשבה
והתעמקות בענייני
פרשת ואתחנן
תש"פ

www.rachlin.org.il

**להצטרפות לרשימת תפוצה הוסיפו את המס'
02-6520002 לאנשי הקשר ושלחו 1.**

הערה: מאמר זה הינו שכתוב, מילה במילה, של שיעור בפרשת השבוע שהעביר כ"ק האדמו"ר שליט"א
לא הוכנסו שינויים על מנת לשמר את הסגנון המקורי.

שלוש עליכם. ערב טוב, חיים טובים.

"ואתחנן" – אומר המדרש: שני פרנסים טובים היו לעם ישראל, משה רבינו ודוד המלך – פלא פלאים. אם היו שואלים אותנו, את עניות דעתנו, בטח היינו מוסיפים עוד כמה פרנסים בוודאי, שהם נראים לנו טובים, אבל אי אפשר להתווכח.

אנחנו רואים את משה רבינו בתחילת שליחותו, בסנה, שהוא מתווכח שבוע עם הקדוש ברוך הוא, והוא לא רוצה לצאת לשליחותו עד שה' יתברך משכנע אותו. ואנחנו רואים בסוף דרכו, בסוף שליחותו, מביא המדרש – 'ילקוט שמעוני' מביא הרבה מדרשים בפרשה הזו – שמה רבינו מתווכח, 'ועוד איך' מתווכח עם הקדוש ברוך הוא, שהוא רוצה לחיות. הוא רוצה להמשיך לחיות. ורואים את כל המשא ומתן שמתנהל בין הבורא יתברך שמו לעד, להבדיל לבין הנברא.

אין כמו משה רבינו. משה רבינו רצה להיכנס לארץ כדי לקיים את המצוות התלויות בארץ, ובעזרת ה' להביא את הגאולה. אבל המדרש גם מביא שמה גם בכה במשא ומתן הזה – גם התחנן, התפלל כמנין 'ואתחנן' תפילות – וגם בכה לפני ה', וגם אמר לה' יתברך שהוא מפחד מ'המלאך ההוא' – זה שלוקח את הנשמות. ובאמת ידוע על פי הפנימיות, שבחוץ לארץ מי שלוקח את הנשמות זה 'המלאך ההוא', ובארץ ישראל זה מלאך קדוש, מלאך של רחמים.

משה רבינו אומר: הוא היה בשמיים ארבעים יום, ועכשיו הוא ישכב כביכול בקבר? ומתחנן ומתחנן. ה' אומר לו: זה דרכו של עולם – הוא גזר גזירה על כל הבריות מאז חטא עץ הדעת טוב ורע, חטא של אדם הראשון, ואין מה לעשות. והגיע הזמן שיהושע ימלוך תחתיו. אז משה רבינו מוכן להיות התלמיד של יהושע, העיקר להישאר בחיים. ואז באמת כשהוא הולך לשם, ויהושע לא רואה אותו ודורש – משה רבינו לבסוף אמר שהוא לא מוכן לקנא בו אפילו קנאה אחת. הוא מוכן למסור את הנפש. זה אחד הדברים.

וגם דבר אחר שה' אמר לו, שנגזרה גזירה – או שמה הולך, או שעם ישראל הולך. אז כשמע משה רבינו את הדבר הזה, אמר שאף אחד מישראל לא ילך – הוא הולך, זאת אומרת הוא ימות. הוא ביקש גם שלפחות העצמות שלו ינחו בארץ ישראל – כן, היו שם גם עצמות יוסף הצדיק – גם את זה הוא לא קיבל. והסוד לזה, זה כיוון שהוא נקבר בחוץ לארץ, אז תהיה תחית המתים גם למתי חוץ לארץ בזכות משה רבינו. וגם איפה שהוא נקבר, זה כדי לא לתת ל'בעל פעור' 'להרים ראש', כמו שאומרים. לא עזר כלום.

אומרים חכמינו שאחת הסיבות שמה רבינו התחנן לפני ה' יתברך אחרי שהוא ידע כבר שנגזרה גזירה, כדי שכל אחד ידע שאפילו אם נגזרה לא עלינו גזירה, להמשיך להתפלל.

ש'אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם, אל ימנע עצמו מן הרחמים' – ימשיך להתפלל. כי יש מידת הדין, אבל יש מידת הרחמים.

אם בן אדם בוכה או מתחנן, ועושה תשובה כמובן – יכול להיות שהגזירה מתבטלת, אפילו שהיתה גזירה, או נותנים לו הערכת זמן, או מקילים מהגזירה. ככה אנחנו, מאמינים בני מאמינים – תמיד צריך להתפלל, 'ותשובה ותפילה וצדקה מעבירים את רוע הגזירה' – גם בפרט, קל וחומר בְּכָלֵל.

ואנחנו רואים, המנהיג הכי הכי נערץ – אני חושב גם על אומות העולם – משה רבינו, בסוף ימיו, ולא עזר לו שום דבר, לא עזר לו שום דבר מה שהוא התפלל, עד שה' יתברך אמר לו, במילים שלנו: 'עד כאן, "אל תוסף"', מספיק. תעלה לפסגת ההר, תראה את הארץ וזהו. אז הוא באמת ראה את כל הארץ, המדרש אומר שהראה לו את כל הארץ לגמרי, באמת, כמו שאומרים ב'רזולוציה' מאוד רצינית, שיהיה שמח שראה את כל ארץ ישראל. אבל להיכנס לשם, לא התאפשר לו.

משה רבינו, אחרי שרואה שהוא כבר לא יכול להועיל בתפילה, בבכיה, בתחינה.. מה זה להתחנן? להתחנן – בדרך כלל בנוהג שבעולם בן אדם, אם ממונה עליו, כן, הממונה, או בצבא או לא משנה – מישהו שמעליו ורוצה להעניש אותו – אז הבן אדם בהתחלה מתווכח, אחר כך מפציר, מבקש, מתרץ את עצמו, עושה משהו, בסוף לא עלינו גם מתחנן. יש אנשים שהיו צריכים להתחנן בשואה או בכל מיני מקרים כאלה, שתפסו אותם שונאים, התחננו על נפשם. לפעמים זה עזר. הרבה פעמים זה לא עזר – זה רק נתן יותר 'שמחה לאיד' למתעללים, כמו שאומרים.

והעניין הזה שבן אדם מתחנן זה, איך אומרים, 'פחיתות כבוד לוי' – הוא מוריד מהכבוד שלו, אם הוא מתחנן לפני בשר ודם כמובן. ולהתחנן לפני אבא שבשמיים, הבן אדם בדרך כלל לא מרגיש פחיתות כבוד – הוא מצפה, הוא רוצה שאבא שבשמיים יציל אותו. ולפעמים זה כן באמת קורה.

משה רבינו אומר שהם חטאו בעגל והם חטאו בכל מיני דברים, וּמְחַלְתָּ להם – למה אתה לא מוחל לי? אז בא המדרש ואומר שהיו לו חמש עוונות שהוא עשה, בדיבור וכן הלאה. לא נחזור עליהם. אין אותו דין. אין אותו דין.

גם מנהיג זמני של עם ישראל – ה' מביא את המנהיג בשביל עם ישראל. כל מה שמשא רבינו קיבל זה בשביל עם ישראל. הוא צריך לעשות הכל לשם שמיים מהתחלה ועד הסוף, ואוי ואבוי לו אם הוא עושה טעות הכי קטנה, כי הם בניו של מקום. ה' יתברך רוצה שהמנהיג יהיה 'רועה נאמן' – גם 'עבד נאמן' לה' – אבל גם 'רועה נאמן'. אפילו אליהו הנביא, שהיה קנאי לה' אבל לא היה קנאי לכבוד בניו של ה', אז הורידו אותו מתפקידו והביאו את אלישע במקומו.

אז הצדיקים צריכים להיות מליצי יושר של ישראל. על זה שמשא רבינו אמר "המורים" כן, "שמעו נא המורים", אז נענש על זה גם כן. זה גם נלקח בחשבון – כל מילה. אם בן אדם אסור לו לקטרג על חבריו, המנהיגים, אסור להם לקטרג על הזולת או על כלל עם ישראל – מאוד מסוכן, מאוד קשה. אי אפשר לעמוד בדרישות. מנסים, אבל... הנה, משה רבינו גם כן נזכר בכל דבר ודבר שעשה לא מאה אחוז־מאה אחוז־מאה אחוז – אפילו שזה היה לשם שמיים בכוונה טובה – הכל רשום. אפילו שעשה תשובה, ביקש סליחה, בכה, התחנן – בעניין הזה של להיכנס לארץ, זה לא עזר לו. בעניין הזה של לא להסתלק מהחיים לעולם הבא, זה לא עזר לו.

אז ככה כולנו צריכים לתת אל ליבנו מה מצבו של אדם – אדם הוא כלום. כל רגע עושה שטויות, מדבר שטויות, חושב שטויות, ה' ירחם. ה' ירחם עלינו, מה אנו מה חיינו, אנחנו אפס, אפס שבאפס שבאפס.

אסור לאדם להתגאות בכלום. גם אם הוא איש פשוט, קל וחומר אם הוא מנהיג, קל וחומר אם הוא מנהיג של כלל עם ישראל, אוי ואבוי שלא יתגאה. שלא ישכח רגע אחד את התפקיד שלו, למה הוא נשלח ואיך הוא צריך להתנהג. ההנהגה צריכה להיות מתוקנת מאה אלף אחוז לשם שמיים – קשה מאוד, מאוד־מאוד.

ומשה רבינו מברך ו"נותן מהודו", ואומר ליהושע: "חזק ואמץ". ויהושע מתמנה בעצם תחת משה רבינו. אנחנו לא יודעים מה יהושע הרגיש. מאוד מעניין מה יהושע בן נון הרגיש – שהוא צריך לקבל את ההנהגה על העם הזה, שמשא רבינו היו לו מלא צרות, ואיך אומרים 'סוגיות' ו'תְּאֲקִלִים' עם עם ישראל, אז עכשיו הוא, תלמידו, "נער לא ימיש מתוך האוהל", ממשיך דרכו, חסידו – הכל אפשר להגיד על יהושע בן נון – הוא צריך לקחת את

זה, להיכנס כמו שאומרים לינעליים העצומות של משה רבינו, ולא להוליך אותם במדבר – להכניס אותם לתוך ארץ ישראל ולהילחם את המלחמות ולכבוש את הארץ ולחלק את הארץ ולשפוט את העם ולשאת הכל עליו.

זה באמת – זה שכן אדם רוצה להיות מנהיג – זה דבר לא הגיוני, זה לא בטבע. זה כנראה משמיים שמים לבן אדם בלב: לך תרוץ תהיה מנהיג, תרוץ לבחירות שיבחרו בך. זה דבר לא רגיל. גם אם אתה חושב שאתה מוכשר, וגם אם אתה חושב שאתה אולי הרע במיעוטו, וגם אם אתה חושב שאתה צדיק ויהיה לך סיעתא דשמיא, מה אתה בכלל רץ לעניין הזה, להיות מנהיג של משהו? זה לא הגיוני. הגיוני שכן אדם ישב תחת תאנתו, תחת גפנו, יחיה את החיים שלו בשקט, יתפלל, יעשה דברים טובים, וזהו – לא יתמנה לשום דבר. ובאמת היו צדיקים שלא רצו להתמנות לשום משרה, כלום. אבל אבא שבשמיים בוחר את הנשמות האלה שצריכות להנהיג, ובאיזושהי דרך גורם להם שיקבלו על עצמם את העול הזה, להיות מנהיג של עם ישראל. זה עול עצום ורב. זה להיות עבד – עבד לעם ה'.

שלא נדבר על דוגמא אישית, זה בכלל מובן מאליו. אסור לו לטעות אפילו פעם אחת, במילה אחת, בהחלטה אחת. כל החלטה הכי קטנה – הוא יכול להתחייב בנפשו, ה' ישמור. יהושע היה צריך ללכת להילחם בעי – והוא שלח אותם, והוא לא הלך. בגלל זה נפלו הרבה מישראל בקרב, כי הוא היה צריך להיות איתם. הנה דוגמא קטנה, קשה. היה צריך, כמו שאומרים כאן היום, להגיד 'אחרי', הוא לא אמר 'אחרי', הוא שלח אותם ונפלו מישראל. עשה טעות. טעות של מנהיג עולה בחיי נפשות, אוי ואבוי. אחר כך היו כל מיני מנהיגים בעם ישראל, כל מיני מלכים ה' ירחם, שחטאו והחטיאו – מאוד מזעזע, מאוד קשה.

היו כהנים גדולים שקנו בבית שני את הכהונה הגדולה בכסף – בשביל מה? הם ידעו שהם ימותו תוך שנה. הכל בשביל הכבוד. הכבוד זה דבר כל כך חשוב? לא יודע. מה בן אדם מוכן לעשות בשביל כבוד? – הכבוד זה כלום, זה דמיון, זאת מחלה, אין כלום בזה. היום מכבדים אותך, מחר מוקיעים אותך, מביישים אותך. מי יכול לעמוד בזה בכלל?

אבל בגלל שהעולם – ככה מנהגו של עולם – צריך שיהיו מנהיגים, אז ה' יתברך מפתה את המנהיגים להיות מנהיגים, או מכריח אותם להיות מנהיגים. כן, כמו למשל ירמיהו, שמבטן הוא ייעד אותו להיות נביא – כאילו אין לך בחירה, אין מה לעשות, לאיפה שאני אשלח אותך אתה תלך ואל תפחד מהם. אם לא, אוי ואבוי לך. זהו, נגזר עליו והוא עבר חיים לא פשוטים. הוא לא היה מנהיג מבחינת 'מלך', אבל הוא היה מנהיג מבחינה רוחנית, כן, נביא – להוכיח את העם, להוכיח את ההנהגה, לקשר בין עליונים לתחתונים ותחתונים לעליונים – זה לא דבר פשוט בכלל.

אז צריך, אומר רבינו הרמח"ל, שצריך שתהיה למנהיג נשמה כללית, ואז הוא יצליח. אם לא, הוא לא יצליח. נשמה כללית זה שהוא יכול לסבול דעת כולם. ומה זה נקרא לסבול דעת כולם? להסכים עם דעת כולם? לא, גם זה לא. אבל הוא צריך להבין את דעת כולם. הוא צריך לרדת לדרגתו של כל אחד, לנסות להרים אותו ואת הכלל כולו, לעשות תמיד את השיקול בין טובת הפרט לטובת הכלל, ולא לטובת עצמו.

אם כי יש טובת המלכות, זה יש כן, כמו שהיה אצל דוד המלך. אין כמו דוד המלך. דוד המלך היה צריך להעניש את בני צוריה, את יואב, והוא לא העניש בגלל שהם היו גיבורים והם יכלו 'לצאת עליו' כמו שאומרים, למרוד בו, והוא שמר על שלום המלכות. אז יש גם שיקולים של שלום המלכות, אבל שיהיה לשם שמיים, אם זה לא לשם שמיים, אוי ואבוי.

ככה, אז בעצם כאן הפרשה הזו עוסקת בענייני ההנהגה, סיכום של הנהגתו של משה רבינו, התוכחות והאזהרות והחזרות על התורה שמשה רבינו אומר לכלל עם ישראל, ההכנה של יהושע – שיהושע יצטרך גם כן לשאת בעול. כמו שאמרנו קודם, מי יודע מה עבר על יהושע, מה הוא הרגיש. זה לא היה לו פשוט, בטוח. וגם העם לא היה להם פשוט – לעבור מההנהגה של משה ושל גילוי פנים כזה במדבר, לבין הנהגה בטבע, לבוא לכבוש את הארץ, שגם שמה הובטח להם ניסים, אבל בכל זאת – כבר אין את המן, את הבאר, את ענני הכבוד. ויש את העממים שצריך להחרים אותם – לא דבר פשוט בכלל. ואין את משה רבינו. יש את יהושע, אבל זה לא אותו דבר. משה רבינו בחינת 'שמש', יהושע בחינת 'לבנה'. אין ללבנה רק אור מהשמש. אפילו שה' יתברך הבטיח לו שהוא יהיה איתו כמו עם משה, זה לא פשוט.

הוא הזהיר אותו שתהיה לו סבלנות לעם ישראל – משה רבינו הזהיר אותו. ומשה רבינו הזהיר שלא ילמדו מהעממים, שלא ישאירו אותם, כי אם לא, ה' ישמיד ויגלה את עם ישראל. ובאמת זה נמשך 850 שנה עד לגלות הראשונה – היה צריך להיות 852. שנתיים

הקדים ה' כדי שלא יצטרך להשמיד. אם היה מחכה, זה היה עוד יותר גרוע. לפעמים ה' יתברך מקדים את המכה כדי 'שהמצב לא ידרדר', כמו שאומרים, כמו שלקח את חנוך לפני שיתקלקל. חנוך היה צדיק. הוא ראה שיש סיכוי שהוא יתקלקל – לקח אותו לשמיים, הפך אותו לשר הפנים, למלאך מט"ט.

אז יש את הנהגתו יתברך ואיך הוא רואה את הדברים – איפה הראיה של הבורא יתברך, ואיפה הראיה שלנו, בני האדם? ואיפה הראיה של משה רבינו, גדול הנביאים, ואיפה הראיה של יהושע? כל אחד רואה את ה'מפה' מבחינתו, מבחינת מה שהוא מבין. ורק אבא שבשמיים יודע מה טוב, מה האמת ומה נכון במאה אחוז. ה' יעזור.

"ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום", עניין "לדבקה בו" – בפרשה יש את העניין של הדבקות באבא שבשמיים. באמת יש ירידת הדורות ובכל דור ודור יותר קשה. אנחנו יותר למטה בקומת הקליפות. עכשיו אנחנו ב'עקביים של אדם בליעל' – עקביים זה המקום הכי רחוק מהכתר ומהראש. חושך גובר, בחינת 'חבלי משיח'.

אם אנחנו מסתכלים בפרשה, ובכלל בספר דברים, על הסיכום של תורתנו הקדושה – מה התורה דורשת מבן אדם, כן, בפרט בכלל, כל הדרישות, כל המצוות שיש שמה, "עשה" ו"אל תעשה" – אתה מסתכל על האדם המודרני, האדם הגלובלי, האדם האקטואלי – זה רחוק מאוד, רחוק מאוד.

אם עם ישראל ילכו בתורה כמו שצריך, אז הם יהיו להערכה בעיני הגויים כן, "כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים". ואם לא, אז יזולו בכם הגויים. למי שאינו יהודי, קל לו להעריך מאוד את התורה שלנו, קל לו להעריך את התורה ואת הגדולה של עם ישראל, אם הוא אמיתי. הוא רואה עם סגולה וכל זה. ליהודי – יהודי יותר קשה לו. יהודי לפעמים מחפש מה יש מחוץ לתורה. הוא מושפע מתרבויות הגויים, מעריך כל מיני תנועות אידיאליסטיות כאלה ואחרות. אחר כך תמיד זה הכל מתרסק, כי מה שלא לפי התורה זה לא יחזיק. ככה יהודים יצאו בשאלה.

כל דור ודור היצר הכללי מביא איזה פיתויים לעם ישראל, שיתפתו וילכו לפי חוקות הגויים. חוקות הגויים אלו חוקים שבני אדם המציאו, לפי המוסר וההבנה של האדם, והתורה שלנו – יש לה 'תוכנה' אחרת, יש לה 'תוכנה' אלווקית', כמו שאומרים. היא מה' יתברך, והיא נצחית ולא משתנה.

היא כמובן תורת חיים, כן – ההלכה יכולה לפסוק בכל עניין, בכל דור. אבל המהות של התורה והדרישות של התורה והמצוות, כמו שאומר כאן בפרשה: 'בל תוסיף', 'בל תגרע' – אסור לגרוע, אסור להוסיף, ככה זה. המצוות נוהגות, ועם ישראל ברוך ה' במשך הדורות לא עזב את התורה. היו תקופות כאלו ואחרות. עכשיו עם ישראל מתחזק מחדש בתורה וחוזרים בתשובה, וזה דורש מיהודי לעמוד על שלו ולקיים את המצוות של ה' במסירות נפש, לא להיות מושפע. למה היום כל מיני בנינוער, חלילה, מתקלקלים ויוצאים מהדרך? כי הם מושפעים. הם רואים את כל מה שקורה.

משה רבינו מתחנן להיכנס לארץ, מה הוא לא מוכן לעבור כדי להיכנס לארץ. כל הערכים שיש פה בפרשה ובספר דברים, הם נצחיים, ועוברים שחיקה לצערינו על ידי הבחירה של בני האדם, שלא מבינים את הפנימיות שלהם, את החשיבות שלהם – לא מרוע חס וחלילה, פשוט לא מבינים, לא יודעים. אם היו יודעים את החשיבות של לשבת בארץ ישראל, לא היו מוציאים את האף, את הזרת לא היו מוציאים לחוץ לארץ – אפילו שניה, אפילו לכלום, כמו שאבותינו הקדושים לא רצו לצאת מפה, כמו שכל הצדיקים אם נגזר עליהם להיות בחו"ל, רק רצו לבוא לפה, לפחות להיקבר פה.

כל האמת הזאת תתגלה לעיני כולם בקרוב בגאולה השלימה. עד אז, יש את הויכוחים – מי צודק, מי לא צודק; מי אמר שזה נכון, מי אמר שזה לא נכון. אבל עוד מעט, מתי שאבא יחליט – ישלח משיח, יגאל אותנו והאמת תתגלה לעיני כולם, ואז יראו שימשה אמת ותורתו אמת'.

יהי רצון שיהיה בקרוב, ברחמים, שכולנו נזכה לעשות תשובה שלימה ולשמח את אבינו שבשמיים.

כבר כמעט אלפיים שנה ועוד לא חזר, עוד לא נבנה בית המקדש, עוד לא ירד מהשמיים. ה' יעזור, יתן לנו חכמה בינה ודעת להתגבר על היצר הפרטי והכללי, על כל הדעות הכוזבות, על כל השטויות וההבלים, ולעשות רצונו בלבב שלם לשם שמיים, מתוך שמחה! לחיים לחיים, לחיים לחיים! בקרוב!

שבת שלום ומבורכת לכל בית ישראל.